

KULTURMILJÖ
HALLAND

Haverdal 27:1

Kulturhistorisk dokumentation och konsekvensbeskrivning

Charlotte Skeppstedt

Rapport

Halmstad kommun

2019:15

**Fastighet
Kommun
Beställare**

Haverdal 27:1
Halmstads kommun
Halmstads kommun, Mark- och exploateringsav-
delningen

**Foto
Text
Layout
Diarienummer**

Charlotte Skeppstedt
Charlotte Skeppstedt
Malin Clarke
2019-72

Inledning

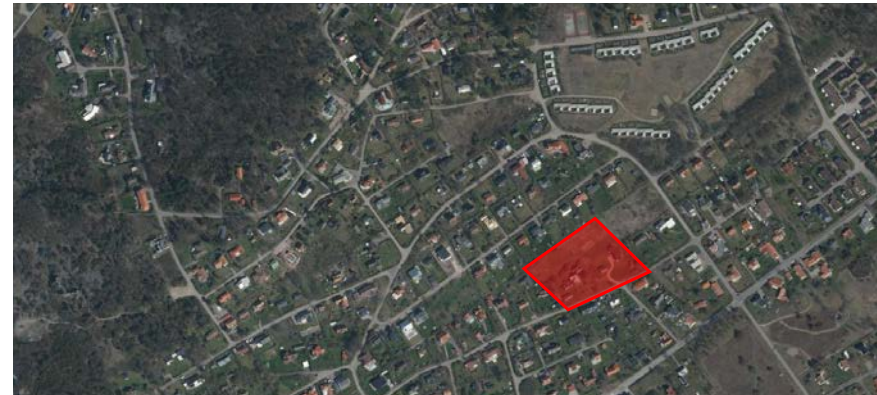
Uppdrag och metod

Kulturmiljö Halland har 2019 fått i uppdrag av Halmstads kommun att utföra en kulturhistorisk dokumentation och konsekvensbeskrivning över en rivning av byggnaderna på fastigheten Haverdal 27:1, belägen i Haverdal, Harplinge socken, Halmstads kommun. Syftet med rapporten är att beskriva vilka kulturhistoriska värden i den fysiska miljön som påverkas vid rivning av byggnaderna. Utredningen är utförd av bebyggelseantikvarie Charlotte Skeppstedt, Kulturmiljö Halland, mars 2019.

Byggnaderna på fastigheten har undersökts på plats och dokumenterats exteriört med digital fotografering i arkivbeständigt format. I samband med utredningen har arkivstudier gjorts för att få en överblick över byggnadernas och områdets historik. Värderingen av byggnaderna har genomförts med grund i Riksantikvarieämbetets plattform för kulturhistorisk värdering och urval samt värderingsmetoden redovisad i ”Kulturhistorisk värdering av bebyggelse”, Axel Unnerbäck (RAÄ 2002). Den kulturhistoriska värderingen har utförts i förhållande till byggnadernas kontext, historia samt omgivande miljö

Förutsättningar

Plan- och bygglagen reglerar att en byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistoriskt, miljömässigt eller konstnärlig

Karta över den aktuella fastigheten som markerats i rött. Källa: Halmstad kommuns hemsida

synpunkt inte får förvanskas (PBL 2010:900 8 kap 13 §). Vidare ska ändring av en byggnad utföras varsamt så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar till vara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden (PBL 2010:900 8 kap 17§). Dessa paragrafer gäller generellt även om inget särskilt bestämts om detta i detaljplanen.

Fastigheten är inventerad i den länstäckande bebyggelseinventeringen 2006 över kulturhistoriskt värdefull bebyggelse där den har fått klass C, bebyggelse med miljövärde och lokalt intresse. Fastigheten har i bebyggelseinventeringen bedömts ha ett byggnadshistoriskt, miljöskapande och samhällshistoriskt värde.

Historik

Den aktuella fastigheten ligger i det som tidigare var de norra delarna av Harplinge bys utmark och norr om fanns Haverdals bys inägor. Den aktuella platsen benämns i en skifteskarta från 1775 som ljunngmark och flygsandsfält och användes då främst till bete för boskap och får. Flygsanden ställde till stora besvär för jordbrukare och invånare och för att få bukt problemen planterades därför delar av flygsandsområdet med gräs, tall, björk och al i början av 1900-talet. Bebyggelsen var koncentrerad till Haverdals by i norr. I slutet av 1800-talet började utmarkerna bebyggas med enstaka bostadshus för stenhuggare och fiskare.

På 1920-talet påbörjades avstyckning av tomter för fritidshus och under 1950-talet utarbetades en byggnadsplan för området. Semesterbyn som senare kom att kallas för Anckerbyn ritades av arkitekten Stig Ancker på 1950-talet och uppfördes av en lokal byggmästare enligt arkitektens vision om en sommarby. Under 1970-talet uppfördes villaområdena och folkmängden i Haverdal ökade under denna period från 400 invånare till 1250.

Det finns inga uppgifter om när byggnaderna på den aktuella fastigheten är uppförda, men på den ekonomiska kartan från 1920-talet kan man se att tomten var bebyggd och flygfoton från 1960-talet visar de nuvarande byggnaderna, placerade i anslutning till en växthusanläggning.

På 1920-talets ekonomiska karta syns det hur bebyggelsen börjat expandera i området.

Detalj av äldre vykort där byggnaderna syns överst i mitten.

Beskrivning

Området

Bebyggelsen är belägen på en udde, norr om Haverdalsstrand. Bebyggelsen ligger på en höjdsträckning i förhållande till kustlinjen. Bebyggelsen i området har inte några tydliga årsringar utan har växt fram från en gles bebyggelse i slutet av 1800-talet, till en dagens täta planlagda bebyggelse. Den äldre delen av Haverdal kan mer betecknas ha tidsskikt snarare än årsringar. Det finns äldre manbyggnader som är en rest från jordbruk, fiske och stenhuggeri, som tidigare funnits på platsen. Bebyggelsen har sedan förtätats med fritidsbebyggelse och åretruntbebyggelse. Det karaktäristiska är att byggnader från olika epoker blandas, byggnader från 1800-tal kan ligga granne med äldre fritidshus och helt nybyggda villor. Resultatet är en bebyggelsemiljö som idag är mycket blandad med avseende på ålder och karaktär.

Bebyggelsen i Haverdal är övergripande småskalig, med 1 eller 1 ½ våningar. Byggnaderna är friliggande och omges av generösa trädgårdsytor. Fasaderna är till största del målade i ljusa kulörer. De flesta tak är sadeltak täckta av ler- eller betongtegel i röda och rödbruna kulörer. Bebyggelsen blandas med grönytor och naturområden som verkar karaktärsskapande för platsen.

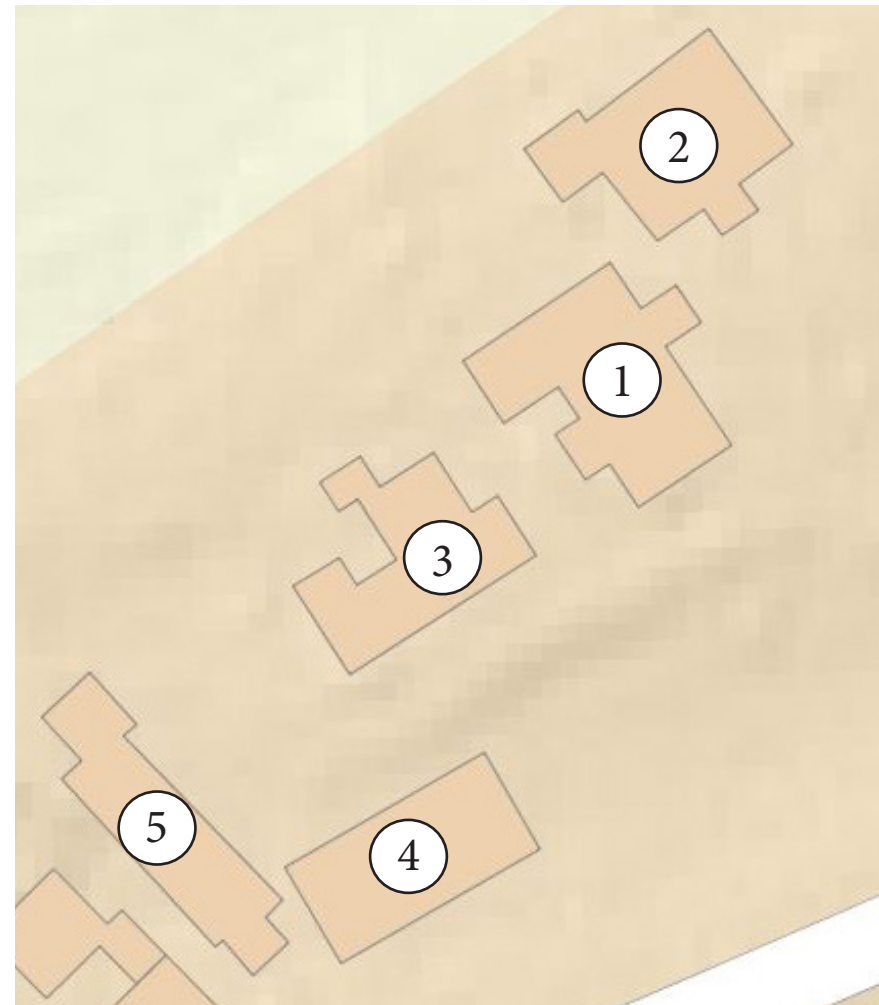
Haverdal på 1940-talet före villaområdenas tillkomst. (RAÄ Kulturmiljöbild)

Byggnaderna

Fastigheten har fem byggnader, varav tre är bostadshus och två är ekonomibygnader (det ena troligen ombyggt till bostad). Tomten är sluttande ned mot Laxavägen i söder. I det sydvästra hörnet står de båda uthusen i vinkel mot varandra. Upp mot den norra tomtragränsen ligger de tre bostadshusen. Det västra med långsidan mot Laxavägen, det mellersta med gaveln mot vägen och det östra med långsidan mot vägen. Vid en okulär besiktning förefaller det mellersta huset vara äldst, troligen från 1800-talet. Övriga byggnader har tillkommit efterhand. Byggnaderna är idag belägna i ett ganska tätt bebyggt område, men låg ursprungligen i en lantlig gles bebyggd miljö.

Översiktlig bild över byggnaderna på fastigheten.

Översiktskarta över byggnaderna på fastigheten.

Byggnad 1

Bostadshuset är beläget med gaveln mot söder. Taket är ett sadeltak klätt med sinuskorrigerad plåt. Åt väster finns en takkupa. Tillbyggda farstuentréer finns åt väster och öster. De har flacka sadeltak och gjutna trappor. Åt väster finns även en tillbyggnad med pulpettak. Huset har en putsad stengrund, fasadbeklädnad asbestcementplattor, spröjsade tvåluftsfönster, dörrar med glasruta upptill. Fönstren är vita och övriga snickerier är gröna.

T.v: Den nordöstra faaden med farstutillbyggnaden.

Ovan t.h: Byggnaden fotograferad från sydväst. Här syns den andra farstun samt ytterligare en tillbyggnad.

Nedan t.h: Den norra gavelfasaden.

Byggnad 2

Bostadshuset är beläget med långsidan mot söder. Taket är ett sadeltak klätt med kvadratiska asbestcementplattor. Åt söder finns en farstuentré, med flackt sadeltak och trappa i natursten. Åt norr finns en vinkelbygggnad med sadeltak. Vinkelbyggnaden har en röd skorsten. I nordöstra hörnet mellan de båda huskropparna finns en tillbyggnad och åt nordväst finns även en tillbyggd entré med flackt sadeltak. Huset har en putsad stengrund, fasadbeklädnad av i huvudsak vågformade asbestcementplattor, tvåluftsfönster och dörrar med glasruta upptill. Fönstren är vita och övriga snickerier är gröna.

Ovan: Byggnadens norra fasad.

T.v.: Här syns framsidan med farstuentrén och de funktionalistiska fönsterna.

T.h.: Nordöstra gavelfasaden.

Byggnad 3

Detta bostadshus är beläget med långsidan mot söder, med ett gavelparti i fasaden något förskjutet åt öster. Det verkar som om det ursprungligen har varit en smal huskropp som har stått i syd-nordlig riktning och som sedan byggts på kraftigt åt alla håll, så att långsidan idag snarare förefaller ligga mot söder. Detta stärks ytterligare av att det finns en röd skorsten med äldre utseende i den bakre delen. Taken, sadeltak i flera vinklar, är klädda med asbest-cementplattor. Åt söder finns en entrédörr förskjuten åt väster och åt norr finns två entréer i tillbyggda farstur. Huset har en putsad grund, fasadbeklädnad av i huvudsak vågformade asbestcementplattor, dörrar med glasruta upptill, tvåluftsfönster, som nästan förefaller vara för stora för det nätta huset och upptill i gavelrösten finns små spröjsade fönster av mer ålderdomlig modell. Fönstren är vita och övriga snickerier är gröna.

Ovan: Södra fasaden. I gaveln sitter ett äldre fönster.

Nedan: Byggnaden från nordväst.

Byggnad 4

Byggnaden är troligen uppförd för någon typ av verksamhet, men verkar nu vara inredd som bostad. Den har rektangulär grundplan placerad med långsidorna mot söder och norr, med huvudfasaden mot norr vänd mot de andra byggnaderna. Den har ljusa putsade fasader, förutom gavelröstena som är klädda med lockläktpanel och flackt sadeltak täckt med kvadratiska asbestcementplattor. På taket finns en liten röd skorsten. Två grönmålade dörrar med glas upptill finns i fasaden mot norr och en i gaveln mot öster. Fönstren är två-lufts-fönster målade i grön kulör.

Byggnad 5

Längs den västra tomtgränsen ligger ett längre uthus med huvudfasaden åt öster. Fasaderna är klädda med något skivmaterial i ljus kulör och taket är täckt med trapetskorrugerad plåt. Byggnaden har en liten vinkel i norr och en liten tillbyggnad i söder, kanske innehållande två utedass. Byggnaden har fyra vitmålade spröjsade fönster och fyra dörrar i den större byggnadsdelen och två i den lilla tillbyggnaden. Alla dörrar, dörr- och fönsterfoder är grönmålade.

Kulturhistoriska värden och konsekvenser

Kulturhistorisk kontext

Byggnaderna tillhör det äldre tidsskiktet i samhället och är goda representanter för Haverdals äldre, småskaliga bebyggelse. Byggnaderna har byggts om- och till över tid och har flera värdebärande karaktärsdrag bevarade som främst speglar bebyggelsemiljöns utseende i mitten av 1900-talet med tidstypiska kulörer och material så som fasaden av asbestcementskivor. De är av lokalt samhällshistoriskt intresse då de inrymt en verksamhet, handelsträdgård.

Konsekvensbeskrivning

Åtgärd

Planbesked har beviljats för fastigheten. Syftet är att planlägga för ny bostadsbebyggelse, då den nuvarande detaljplanen endast medger handelsträdgårdsändamål. Exploatering av fastigheten innebär att den befintliga bebyggelsen på tomten rivs.

Antikvarisk bedömning

En rivning av byggnaderna medför att de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna på fastigheten som minner om äldre tider och som haft en viss samhällshistorisk funktion försvinner permanent.

Ur lokalt perspektiv är konsekvenserna att en rivning av byggnaderna gör att en miljö från det äldre tidsskiktet i samhället försvin-

ner. Ju färre byggnader som finns kvar från detta tidsskikt desto otydligare och mer svåravläst blir miljön.

De befintliga byggnaderna är flera men små till storleken. Det är troligt att tomten vid en rivning av de befintliga byggnaderna bebyggs med en eller flera byggnader av större storlek, vilket har skett på andra platser i Haverdal. Så småningom sker en skalförskjutning i samhället när de mindre byggnaderna ersätts med byggnader i större skala.

När den äldsta bebyggelsen ersätts med nybyggnation sker även en tidsförskjutning mot en allt yngre bebyggelse.

Sammanfattning

Den tydligaste konsekvensen vid en rivning av byggnaderna är att kulturhistoriskt värdefull bebyggelse försvinner och den lokala kulturmiljön utarmas. När byggnader som tillhör det äldsta tidsskiktet och som haft en viss samhällshistorisk betydelse försvinner blir platsens historia även mer svåravläst och otydlig.

Vid rivning av de äldsta små byggnaderna i Haverdal sker en förskjutning mot en allt yngre, och vid nyexploatering i vissa fall även mer storskalig bebyggelse.

Källförteckning

Arkiv

Kulturmiljö Hallands arkiv

Lantmäteriet, Historiska kartor

Tryckta källor

Magnusson Rading, Ingrid; Haver du sett
Haverdal, 2012

Postadress: Bastionsgatan 3 | 302 43 Halmstad | Tel: 035:19 26 00

Fax:035-19 26 26 | E-post: kansli@kulturmiljohalland.se | Hemsida: www.kulturmiljohalland.se